

CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

1. Who wrote Orchas Tzaddikim, when did he live, and what was his attitude towards pilpul?
2. Describe the origins of the pilpul method of study.
3. What is an Ousbrenger? A Regensburger? A Nuremberger?
4. What forced Rabbi Yaakov Pollack to move to Poland?
5. What work did Rabbi Shalom Shachna author?

This and much more will be addressed in the twelfth lecture of this series: "The Roots of Polish Jewry: The Life and Times of Rabbi Yaakov Pollack and Rabbi Shalom Shachna".

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind as you listen to the tape and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book was designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it as well as a handy reference guide and for quick review.

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE

Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series VII Lecture #12

THE ROOTS OF POLISH JEWRY - THE LIFE AND TIMES OF RABBI YAAKOV POLLACK & RABBI SHOLOM SHACHNA

I. The Fifteenth Century and the New System of Talmudic Study

A.

[הדורות הראשונים] מסרו נפשם על התורה וידעו בלא עיון כל התלמוד פירוש והתוספות . . . ואחר כן בעוונותינו הרבים רבו הצרות, ונתמעטו הישיבות, והיו אותן התוספות האחרונות כבודות עליהם ולא יכלו לשאת, ובאו גדולים אחרים, וקיצרו התוספות ההן, כל אחד כפי חכמתו, להקל לאנשי דורו הלימוד. ועדיין בימים ההם היו בקיאים בכל התלמוד, והיו יודעים המצוות מתוך התלמוד . . . שעיקר למודם היה חזרה . . . ועוד בדור הזה נשתכחה התורה, מחמת כי הלומדים הללו סבורים לעשות כמו הראשונים להחזיק בפלפולים, אך אינם דומים לחכמי צרפת כלל וכלל הלא לבם היה פתוח כאולם ותורתם היתה אומנתם, והיו ממיתים עצמם עליה יומם ולילה, לכן השיגו וידעו בפלפולם. אבל עכשיו אינם יודעים כן, אלא מבלבלים זה את זה ומבטלים רוב היום, ועוסקים באותו לימוד כחצי יום, והלימוד שלהם עראי דעראי והביטול קבע. . . ומרוב טורח הלימוד, העיון והפלפול, רבים פורשים מן הלימוד מרוב טורח השמועות והדקדוק שאומר על-פה, כי אומרים: מה נוכל להבין סברות מבחוץ? הלואי שהיינו יודעים מה שבתוך הספרים ואם היו לומדים בקביעות יומם ולילה, אז היו לומדים והיו בקיאים בתלמוד, והיו מתאווים ללמוד, כי היה להם לב להבין בקל, והיה אדם בא ללמוד לעולם "נים ולא נים תיר ולא תיר", והיו מוסיפים בכך יראת שמים שלימה, וגם היו מתרבים התלמידים, והיו עוסקים תמיד בתורה. אבל עתה, מרוב טורח השמועות, נעשית עליהם ההלכה כמשא כבד, ולא יוכלו עוד להביט בה, ומתוך כך עוסקים בשגעון ובליצנות, ומבלבלים ומבטלים ועוסקים במיני תחבולות, ואין להם יראת שמים. . . עתה, רוב הלומדים מודים בעצמם שאין לומדים כהוגן, ויודעים שאינם לומדים בדרך הישרה, כי מרוב טורח הפטופטים שהם מפטופטים הם מתבטלים לגמרי, ולא ישיגו ללמוד לא תורה ולא נביאים ולא כתובים ולא אגדות ולא מדרשים ולא שום חכמה, מחמת רוב תחבולות שלהם. ס' אורחת צדיקים שער כ"ז

[The early generations] gave their lives for the [study of] the Torah. They knew, without great analysis, the entire Talmud with commentary and Tosefos. . . . Afterwards, due to our great sins, many were the calamities that befell us and, as a result, the yeshivos diminished. The later commentaries of Tosefos were a burden for them which they could not bear. Other great scholars came and condensed those [later] Tosefos, each scholar according to his wisdom, in order to make the study [of Talmud] easier for the people of

the generation. But, even in those days, they were expert in the entire Talmud and they knew the commandments based upon their direct knowledge of the Talmud. . . . Their essential emphasis was on reviewing the material [in order to be able to effectively recall all of it]. . . . In this generation, however, the Torah has become forgotten. This is because the scholars think that they can do as the earlier generations and put great emphasis on *pilpul* (dialectic analysis and argument). They are not, however, in any way comparable to the scholars of France, whose minds and hearts were open as wide as the entrance of the hallway of the Sanctuary, and the study of Torah was their sole occupation. The [scholars of France] would figuratively kill themselves day and night in order to study Torah. That is why they were able to grasp and gain knowledge through their *pilpul*. That is not the case today. Rather, they confuse each other [with their arguments] and waste most of the day. They spend about half the day doing this. Their [real] studies are done haphazardly, but wasting time [in these *pilpulim*] is a fixed part of their day. . . . Because of the great effort that is needed in this analytical study of *pilpul*, many have stopped learning altogether . . . for they say, "How can we ever be able to understand the logic that is not implicit in the text. We wish we would know what is contained in the text itself." If they would learn in a set manner day and night, then they would spend their entire time learning and they would eventually gain mastery over the Talmud. They would be eager to learn for they would have the mental and emotional capacity to easily understand the material. They would always learn even when they would be slightly drowsy. Through this, they would gain a complete fear of Heaven and there would also be an increase of Talmudic students and they would always be involved in Torah study. Now, however, most Talmudic scholars agree that they do not learn correctly and they know that they are not learning in the straight path. Because of the great effort that they expend in their prattling, they are completely wasting their time. Because of their immense machinations [in the study of *pilpul*], they are achieving expertise neither in Torah, Prophets, Holy Writings, Agadata, Midrash, nor any form of wisdom. **Sefer Orchos Tzaddikim - Shaar 27**

B.

דנשכח תורתנו הקדושה ע"י שהתלמידים נשמטים מרביהם לשמוע ההלכה דיומ' בפ' זמן וישבו בדרך לעיין בהלכה. ת' מר' משה מינץ בכ"י ספריית בודליי

Our holy Torah has become forgotten because the students absent themselves from their teachers during the daily Talmudic session which is allotted for the study of Talmud with commentary [*pairush z'man*] and sit by themselves to deeply analyze the material. **R. Moshe Mintz**

C.

ועוד תמיהני על הרב המובהק אשר תרומותיו תרומות דאסיק אדעתיה לפסוק הדין להתיר א"א לעלמא מדיקדוק כל דהו. כי ודאי כשאנו מפלפלי' ולומדי' חריפות כגון בזמן התוספות אז אנו רגילים למשקל ולמטרה בדיקדוקים ובחילוקים דקים כמיעל פילא בקופא דמחטא. אבל לפסוק הדין או להתיר האיסור אין לפסוק הדין ואין להתיר האיסור אלא בראיות ברורות מלובנות ומחורות מתוך פשטים סוגיא דשמעתתא ולא מתו' הדקדוק כי האי. שו"ת מהר"י ווייל סימן קס"ד לר' אליה מפראג

In addition, I am amazed that such an expert Rabbi (R. Yisrael Isserlein) whose choice separations are superior (a play on words of Terumas HaDeshen - the special separation of the consumed sacrifices - that was the name of the major work of R. Yisrael Isserlein) should think that he would be able to rule leniently to allow a married woman to remarry on the basis of a mere inference from the wording of the text. Certainly, when we are engaged in *pilpul* and learn incisively, as in the time allotted to Tosefos [**Tosefos z'man**], it is then the practice to weigh arguments and to make [every] effort to make inferences from the text and split hairs [*chilukim dakkim*] and to proverbially push an elephant through the eye of a needle. To rule on legal matters, however, or to permit something that would be otherwise forbidden can be done only on the basis of crystal clear proofs obtained from the simple reading of the source material rather than from a mere inference such as this. **Teshuvos R. Yaakov Weil 164**

D.

א"ר אבהו כל אילין מיליא לעניין משא ומתן הא להורות אסור להורות. תלמוד ירושלמי מסכת כלאים פרק ד ה"ב

R. Abahu said that these arguments are appropriate when we are involved in the give and take [of the subject matter]. To rule, however, it is forbidden [on the basis of such arguments]. **Talmud Yerushalmi Mesechta Kilaim 4:2**

E.

ומ"מ קשה הדבר מאד לבדות חלוקים מן הדעת שאינם אפי' רמוזים בתלמוד ופסק הגאונים מהך מילתא. תרומת הדשן חלק א (ש"ת) סימן טז

It is extremely difficult to fabricate distinctions [*chilukim*] on one's own which are not even hinted at in the Talmud or in the rulings of the Gaonim. **Terumas HaDeshen 1:16**

F.

וזכורני שאמר פ"א הבורא ימחול לי לפי דעתי שאין הפלפול כדאי לעשות עליו ברכת התורה. לקט יושר חלק א (או"ח) עמוד מ"ד ענין א

I remember that one time [R. Yisrael Isserlein] said, "May the Creator forgive me for my limited understanding because the *pilpul* [that I just made] is not worthy of having the benediction for Torah study made over it." **Leket Yosher p. 44:1**

G.

מה שכתבת מאי זה טעם רגילין העולם לומר זה רבו של זה, בשביל שלמד ממנו זמן אחד תוספת או פירוש, ואפשר הרב שמע מן התלמיד יותר חידושים ממה ששמע הוא ממנו. אין לדקדק כ"כ אחר זה המנהג, כי מנהג אבותינו תורה היא, וקצת ראייה יש לי לזה מתוספות דברכות, אין לי פנאי להאריך. תרומת הדשן חלק ב (פסקים וכתבים) סימן רלז

Regarding that which you wrote: What is the reason that the world is in the habit of saying, "This is the Rav (master) of that man," when that man learned Tosefos or Talmudic commentary from him for only a single semester [zman], and it is quite possible that the Rav learned from the student more novel insights than the student learned from the Rav? One should not be so critical of this custom for the custom of our forefathers is Torah. . . . **Terumas HaDeshen 2:237**

H.

ודאי מי שלומד לפני הרב בפיר' זמן והרב מעמיד התלמיד על פשט ההלכה על דרך האמת והיוש' ודאי בענין זה נעשה תלמידו וחייב בכבודו וזהו רבו שלמדו חכמה דסוף פרק אלו מציאות וכדפירש שם רש"י אבל הדרכים שעושים היום בתוספות זמן וכל אחד אומר הדרך כולו יהיה אמת או שקר בענין זה איני רואה בו שום רבנות. שו"ת מהרי"ק סימן קסט

Certainly, someone who studied under the Rav (master) during the period allotted to the study of the Talmud and its commentary [pairush z'man] and the Rav directed him to discover the simple meaning of the Talmudic subject matter in a true and upright manner, is considered to be his disciple and he is required to honor him. He is considered to be what the Talmud calls at the end of the second chapter of Bava Metzia, "A master who taught him wisdom", as Rashi explains. But regarding the manner that they conduct themselves in the period allotted to Tosefos [Tosefos z'man], where each one articulates his unique approach to the subject whether it be true or not, I do not see any reason that one should be worthy of the title Rav. **Teshuvah Maharik 169**

I.

(1) ומ"ש מהרי"ק בתוספות זמן שמעתי ממ"ו הגאון מהר"ר משה ז"ל בעל חלקת מחוקק שבימי מהרי"ק היו נוהגים ללמוד בישיבה בזמן אחד היינו חצי שנה הלכות בלא תוספות עד שהיו שגורים בפיהם כל מה שלמדו בתוך חצי שנה בכל יום הלכה עד שגמרו איזה סוגיא ואח"כ בזמן השני דהיינו בחצי השנה השני דהיינו בחצי שנה השנייה היו לומדים תוספות בעיון גדול שעל ההלכות של חצי השנה הראשונה והיו קורין אותן בלשונם תוספות זמן. ר' הלל ב"ר נפתלי הירץ בס' בית הלל יורה דעה דף פו ע"א.

Regarding the term used by Maharik, "*Tosefos z'man*", I heard from the Master, the Gaon R. Moshe, of blessed memory, the author of Chelkas Mechokek, that, in the time of the Maharik, it was the custom to study for one term, which lasted for a half a year, the halachos (Talmudic subjects) without Tosefos until the entire material which they learned during this time was fluent in their mouths. Afterwards, in the second period, which also lasted a half a year, they studied the Tosefos pertaining to the material they had previously studied the semester before with great depth. They would call this period, "*Tosefos z'man*". R. Hillel b. R. Naftali Hertz in Bais Hillel - Yoreh Deah p. 86a

(2) לאחר התפלה היה הולך הרב עם תלמידיו . . . בבית אחד קטן שהיה בחצר ב"ה הגדול של פדואה. והוא הנקרא ישיבה . . . ואז היו מתקבצים יתר הרבנים והלומדים עם תלמידיהם והיה הרב מתחיל להקשות וכל אחד משיב לו איש איש כפי מעלתו. ואחר כך כל אחד היה

מקשה ומתרץ ומוציאים לאור תעלומה, וזהו הנקרא פלפול הישיבה. והיה מפלפל כל אחד עם בן זוגו, הגדול כגדלו הצעיר כצעירתו, והפלפול היה נעשה מבחוץ, רצוני מבלתי שיפתחו ספר, כי היתה ההלכה שגורה בפי כל, לא היתה שם אתם בלתי גמרת הרב שבה מראה להם ההלכה . . . והיו יושבים שמה בישיבה כשעה אחת, פחות או יותר, כפי פלפול וצורך ההלכה. ולבסוף היה הרב של הישיבה מוהר"ר פותח ספרו ומראה להם עד אנא יעינו ההלכה, ולא יסיפו ולא יגרעו ממנו. ולאחר כך היו קמים ובאים בבתיהם, והיה לומד כל אחד מהרבנים עם תלמידיו ההלכה של יום מחרת, וכמו כן היה עושה ראש ישיבה עם תלמידיו. ר' אליהו קפסאלי המתאר את ישיבתו של הרב יהודה מינץ

After the completion of prayers, the Rav [Yehudah Mintz] would walk with his students . . . to the small house that was in the courtyard of the large synagogue of Padua. This was called the yeshiva. At that time, the other Rabbis and scholars, with their students, would gather and the Rav would begin to ask questions and each one would answer him, each one according to his rank. Afterwards, each one would ask and answer and bring to light that which was hidden. This is what was called the *pilpul* of the yeshiva. Each one would be engaged in *pilpul* with his learning partner which was suited to his level of competence. The *pilpul* was conducted outside. I mean to say by this that no *sefer* (book) was opened at the time. This was because they were conversant with Talmudic subject material. The only *sefer* that was present with them was the Talmud of the Rav which he used to show them the *halacha* (the Talmudic subject under discussion). . . . They would sit there, in the yeshiva, for more or less about an hour. This was based upon the *pilpul* and the need [for the discussion] of the particular *halacha*. At the end of this [hour or so], the Rav would open his *sefer* and point out to them the correct extent that one should delve into this *halacha* so that they not [unnecessarily] add to it or decrease from it. Afterwards, each one would go to their respective homes and each master would teach his students the *halacha* that would be covered the next day. In the same manner, the Rosh Yeshiva would [teach] his own students. **R. Eliyahu Capsali, describing the yeshiva of R. Yehudah Mintz**

(3) אחד באחד יגשו. זה מדבר וזה עונה. זה ידרוש וזה שונה. זה יהרוס וזה יבנה. קול מלחמה במחנה. כת"י הנמצא בהספריה הלאומית בפריס שנכתב במחצית השניה של המאה הט"ו

Each one would draw near. This one would talk and this one would answer. This one would expound and this one would recite a Mishna. This one would destroy and the other one would build. The sound of war would be heard in the encampment. **Manuscript found in the National Library of Paris dating from the middle of the fifteenth century**

(4) הוכוח ההוא ברוב זולת האמת . . . והמלאכה הזאת תכנו פלפול ואחרים אומרים בלבול וכן הוא. והמקרא והתלמוד מונחים בארון אין דורש ואין מבקש להם אך העוסק בפלפול הוא הקדוש והוא ראש וקצין ואם אין לו ידיעת דבר בלתו. אוצר נחמד ד. עמ' 183

The debate was for the most part not based on truth . . . This work was called *pilpul* but others rightfully call it *bilbul* (confusion). Scripture and Talmud lie in a cabinet without a seeker or anyone to request them. Only he who preoccupies himself with *pilpul* is considered sacred. He is the leader and general [of the people] even if he knows nothing else besides [*pilpul*]. **Otzar Nechmad 4:183**

(5) מהר"ר חיים קרמי זה היה מהמופלגים והיה צרפתי ולא היה הולך בישיבה, כי היה לו ז"ל דרך ואופן אחר בלמודו ומורי אבי יצ"ו חלה את פני רבו מהר"ר יודא מינץ לפלפל עמו יחדיו וכן עשו, ופלפלו בישיבה בלשון הקודש כדי שיבין גם הוא. וכאשר ראה שאינם נוחים זה מזה בהלכה עזב מלכת עוד בישיבה. ר' אליהו קפסאלי

R. Chaim Karmi was an outstanding scholar who originally came from France. He did not come to the yeshiva [of R. Yehudah Mintz of Padua to participate] because he took a different approach in his studies. My father, may his Rock and Redeemer guard him, beseeched his master, R. Yehudah Mintz, to engage [R. Chaim Karmi] in *pilpul* and this they did. [In fact] the [students] held their discussions in the yeshiva in the Holy tongue in order that he too would understand. But when [R. Chaim] saw that they did not act towards each other in a calm and respectful manner in their halachic discussions, he forsook the yeshiva and never returned. **R. Eliyahu Capsali**

J.

(1) וראה גם ראה בכל מאמר ומשפט מה היית סובר מדברתך או דן משכלך בטרם שיבוא התנא או האמורא והוא ויצא לך מזה תועלת רב כי אם היית סובר מעצמך כמוהו תיקשי לך מאי אתא לאשמעינן פשיטא ואם סברתך מנגדת לו יש לך לדעת ולחשב מהו ההכרח שיש לו לומר כן ומה היא החולשה או הריעותא שיש במה שאתה היית סובר וזה הנקרא סברא מבחוץ. ר' יצחק קנפנטון, דרכי הגמרא

Earnestly look into every statement and argument of the Talmud and see what you would have inferred from the text or have logically deduced on your own prior to the statement made by that *Tana* or *Amora*. You will thereby receive a tremendous benefit from this. For if you came to the same conclusion on your own, then you have to ask yourself the question, "What did he come to tell us? It is so obvious!" If your logic contradicts his, then you have to understand and think about what forced him into his position and what is the weakness or flaw with your own logic. This is called, "*s'vora m'bachutz*" (the outside or superficial logic). **R. Yitzchak Kanpanton (1360-1463) - Darkei HaGemara**

(2) ועל כן מרוב טורח הלימוד העיון הפלפול רבים פורשים מן הלימוד מרוב טורח השמועות ודקדוק שאומר בעל פה כי אומרים מה נוכל להבין סברות מבחוץ הלוואי שהיינו יודעים מה שבתוך הספרים. ס' אורחת צדיקים

Because of the great effort that is needed in this analytical study of *pilpul*, many have stopped learning altogether . . . for they say, "How can we ever be able to understand the logic that is not implicit in the text "*s'vora m'bachutz*" (the outside or superficial logic). We wish we would know what is contained in the text itself." **Sefer Orchos Tzaddikim**

(3) ואם תרצה לעמוד על כוונת המפרש ולדעת מאי זה פירוש או סברא נשמר או בא למעט עיין היטב בפירושו והיה מדקדק בו ויבקש סותרו ומנגדו או הפכו ואז תדע כי ממנו נשמר ואז יש לך לבקש הכרח לפירושו על סותרו לומר מה ראית לומר זה הפירוש מן האחר. ר' יצחק קנפנטון, דרכי הגמרא

If you want to know the intent of the commentator and to know what alternative explanation or logical argument he is coming to reject or exclude, look carefully into his commentary. He was careful to word it in order to invite one who would attempt to contradict, oppose or challenge it [to read it]. Then, [by careful reading] you will know that that is the point that the author wanted to guard against. The next step is to seek compelling evidence to support his explanation over the one that he is contradicting; in effect asking yourself, "Why did he choose this explanation over the other one?" **R. Yitzhak Kanpanton - Darkei HaGemara**

(4) ומי שיש לו כח המחלק לחלק בקלות ימצא הפי' שממנו נשמרו התוס'. כללי שמואל בס' תמת ישרים מר' שמואל סידיליו מגולי ספרד

One to whom the power of splitting **[m'chalek]** (hairs) comes easily, will find the alternative commentary that Tosefos guarded against. **Clalei Shmuel - R. Shmuel Sidilio**

II. The Foundations of Pilpul - Ousbrenger, Nuremberger and Regensburger

A.

(1) רק דבר זה הוא מצוה ובו ידבקון. ויהיה גם כן חידוד דהיינו לתרץ בדרכים אמיתיים כל אוי"ש ברענג"ר וכל ניר"ן בערג"ר וכל רעגי"ר שפורגי"ר, וכך בתוספות לקשר כל וא"ת או תימה שהוא בלא זאת. דברים כאלה הם בכלל תורת אמת, והם גם כן חידוד. בודאי מי שלומד דבר יום זמן ובין הזמנים גמרא פירוש תוספות עם כל הדיקדוקים. של"ה מס' שבועות נר מצוה פ' י"ד

This alone is the fulfillment of the commandment of learning Torah and to it you shall cling. With it you will gain acuity, meaning the ability to answer [the following] difficulties in truthful ways: all **"Ousbrenger"** [problems], all **"Nuremberger"** [problems], all **"Regensburger"** [problems], the problem of tying together every **"V'im Tomer"** (if you ask the following question) or **"Taima"** (a seemingly insolvable question) stated in the [middle of] Tosefos with **"B'lo Zos"** (without the previous part of Tosefos the question could not be asked). These things are included in true Torah study and they also sharpen the mind. Certainly, someone who learns Talmud, commentary, Tosefos, faithfully every single day, paying attention to all of its textual inferences, both in the official semester and in between semesters, [will become a true scholar]. **R. Yeshayah b. Avraham Horowitz (1560-1630), Shilah HaKodesh, Meseches Shavuos - Ner Mitzvah Ch. 14**

(2) . . . וגם כל תימא ויש לומר הן קל וחומר בעזרת עושה ואומר. גם כל הפי"ר ואויש ברענגער ורעגין שפערגער שבתלמודא הכל מתוקן לתעודה. הקדמה לס' עלה דיונה מהרב ר' יונה בר' בנימן זאב אב"ד ור"מ ק"ק טרלא בגליל קראקא תנ"ד

Also every "Taima" and "V'yesh Lomar", which is [understood to be as] a "Kal V'Chomer" [will be addressed in my work] with the help of He who does and says. Also every "Fir" and "Ous Brenger" and "Regensburger" in the Talmud are correctly addressed. **Preface to "Aleh D'Yonah" by R. Yonah b. R. Binyamin Z'ev published in 1694**

B. Ousbrenger

ברייתות המובאות בתלמוד, לפעמים בארוכה ולפעמים בקצרה, ולפעמים מביא המקשן ברייתא ולא היה צריך להביא לענין קושייתו אלא הרישא ולא הסיפא, וכן לפעמים הרישא היא ענין בפני עצמו ואין צריך להביא אלא הסיפא. ודרך ראשי ישיבות הוא לתרץ לומר שאם לא היה מביא הכל היינו יכולים לומר תירוץ על קושייתו, אבל עתה מוצא סתירה על זה התירוץ מכח הסיפא שמביא וכו'. באמת זהו דרך ישר, ובתנאי כשהוא בדרך קרוב, רצוני לומר שסתירת זה התירוץ נראה מיד בהיתור שמביא, אבל אם הוא בדרך פלפול רחוק קודם שמוליד הסתירה, דבר זה אינו אמת שיהיה כך בדעת המקשן. אבל ענין האמיתי הוא מה שמצאתי כתוב בשם הרב ר' יצחק דילאון ז"ל, כי מפני שיש צורך באותה ברייתא לקובעה בתלמוד ככל תנו רבנן הקבוע בהתלמוד, והואיל ואתית הברייתא בפי המקשן הובאה כולה. ונראה לי כי המקשן לא הביא בדבריו רק מה שהיה צריך ממנו להקשות, רק המסדר הגמרא העתיקה כולה מפני הצורך שיש בה לקובעה בתלמוד. ס' של"ה תורה שבעל פה - (יב) כלל ברייתות (ב)

Braiiisos quoted in the Talmud are sometimes quoted in their entirety and sometimes quoted succinctly. At times, the questioner quotes an [entire] Braiisa when he only needed to quote the beginning and not the end. Similarly, the beginning of the Braiisa may not at all be pertinent and only the end should have been quoted. **The Roshei Yeshivos take the approach that [the entire Braiisa was quoted in presenting the question] because otherwise an alternate answer could have been suggested. But now [that the entire Braiisa was quoted] the seemingly unnecessary part actually contradicts the alternate answer.** This is actually a proper path to take, on condition that it is reasonable. I mean to say that the contradiction to the alternate answer is immediately evident by looking at the seemingly unnecessary part that is quoted. If, however, the contradiction is only built upon a contrived *pilpul*, then it is evident that this is not what the questioner had in mind. There is, however, a true insight into this matter which I found which was quoted in the name of R. Yitzchak de Leon, of blessed memory, [a disciple of R. Yitzchak Kanpanton]. He wrote that there was a need to include that Braiisa into the corpus of the Talmud like every other "Tanu Rabbanan" (Braiisa) that is set into the Talmud. And since the Braiisa was quoted by the questioner, the entire Braiisa was quoted. It seems to me that the questioner only quoted the part that was necessary for the question. It was the editor of the Talmud who quoted it in its entirety in order to become a part of the corpus of the Talmud. **Shilah HaKodesh - Torah Sh'Baal Peh 12 Klal HaBraiiisos 2**

C. Nuremberger

הרבה מקומות מצינו בתלמוד במחלוקת שני אמוראים, שהמקשן מקשה בתחלה על אמורא אחד ממשנה או ברייתא, והמתרץ מתרץ לו, והדר המקשן ומקשה על האמורא השני ממשנה או ברייתא אחרת. והנה יש קושיא, בלא מחלוקת האמוראים איך הביין המקשן המשניות או הברייתות הסותרות זו את זו לפי הבנתו, ולמה לא רמי אותם אהדדי בלא אלו האמוראים. ויש לראשי ישיבות הרבה דרכים על זה לתרץ על דרך חידוד, אבל שלא ליצא ממרכז האמת, אני אומר שאם נוכל להמציא סברא שלישית כמו מכריע בין שתי הסברות של האמוראים החולקים, למשל זה האמורא אוסר לגמרי בכל הצדדים וזה מתיר לגמרי בכל הצדדים, והמקשן היה סובר לאסור בצד אחד ולהתיר בצד אחר, ובזה היה ניחא ליה המשניות או הברייתות הסותרות, אבל לאינך אמוראי תרווייהו קשה. זהו הדרך ישר באם המצא ימצא כן. ואף אם לא, אין שום דוחק בעיני לומר שהם תרי גברי, והתרצן נתהפך למקשן. וכן אני מאמין בכל שטת התלמוד, שאף שאומרים סתם מקשן סתם תרצן, מכל מקום הכי יש שייכות לומר המקשן לעולם היה מקשן ולא היה יודע לעולם שום תירוצן, וכן התרצן לעולם הוא מתרץ, ולא היה קשה לו לעולם שום קושיא. אלא הענין הוא אלו שני בני עליה עסקו ביחד בפלפול להביין ולירד לעומק העניינים, ולפעמים היה זה מקשה וזה מתרץ ולפעמים איפכא, כדרך שנים שעוסקים בתורה ביחד. ס' של"ה – תורה שבעל פה - (ט) כלל אלף (לה)

We find many instances in the Talmud when two Amoraim disagree that the questioner will first challenge one of the Amoraim on the basis of a Mishna or Braiisa. The answerer will offer a satisfactory response and the questioner will then turn around and challenge the second Amora basing himself upon a different Mishna or Braiisa. Behold, there is an inherent problem here. Putting aside the argument between the two Amoraim, how did the questioner understand the Mishnas or Braiisas that contradicted each other, based upon the questioner's understanding? Why didn't he directly point out the contradiction without bringing up these Amoraim? **The Roshei Yeshivos take many different brilliant approaches to answer such a question.** In order not to veer from the truth, I say that if it is possible to present a third logical position that would be midway between the positions of the those Amoraim, [then one should do so]. For instance, this Amora forbids this in all circumstances and the other allows it in all circumstances. The questioner thought to forbid it in one situation and allow it in another. With this approach, the apparent contradiction of the Mishnas or Braiisas could be resolved. This material does pose problems for the other Amoraim, however, [who do not take this middle position]. This is a straight path, if you can work it out. Even if you can't, it does not seem to me that there is anything strained by saying that there are two different questioners. The answerer of the first question turns around [and presents a new challenge to the other Amora]. Similarly, I believe that this is the correct approach to understanding the entire composition of the Talmud. Even though they refer to the anonymous "questioner" or "answerer", still and all it makes no sense to say that the questioner only asks questions and knows no answers and the answerer only answers questions and never asked any questions! Rather, the truth is that two enlightened individuals were involved in the give and take of discussion (*pilpul*) in order to understand and to plumb the depths of the subject matter. At times this one will ask and the other will answer and at times the roles will reverse, as is the norm when two people are involved in Torah study. **Shilah HaKodesh - Torah Sh'Baal Peh 9 Klal 1:35**

D. Regensburger

הרבה פעמים בתלמוד האבעיין מבעי בעי ליה, וכשהפשטן פושט לו, אז האבעיין סותר דברי הפשטן ממשנה או ברייתא, והרבה נבוכין בזה, אם כן מה בעי תחלה מאחר שידע זו המשנה או הברייתא שהביא. וקבלתי מרבתי שענין האבעיא היה הלכה למעשה שבא לידו, ולא רצה להורות בפני רבו או בפני מי שגדול ממנו אף שידע לפי סברתו איך הוא הדין. והנה הפשטן שהוא רבו פשט לו להיתר או לאיסור, אז מקשה עליו והא איפכא שמעינן. וזה הדרך לא יתכן אלא כשהבעיין הוא תלמיד של הפשטן, אז נאמר שבא מעשה לידו, אבל בסתם אבעיא להו שהם בני ישיבה אז התירוץ הזה הוא בקצת דוחק. ויש עוד דרך לתרץ, שיש בדין אבעיא זו שני עניינים, והיה לאבעיין דרך אחד פשוט לאיסור או להיתר וכיוצא בו, רק ענין אבעייתו היה על ענין השני. והפשטן שפשט אבעייתו מוכח מיניה דהפשיטות הוא אף לזה הדרך שהיה פשוט להאבעיין לאיסור או להיתר, ופשט בזה נמי כמו בענין השני, על זה מקשה לו ממשנה או ברייתא, דהענין הראשון שהיה פשוט לו אינו כדקאמרת. זהו דרך נכון להמעיין שילמוד השמועה כך, רק בתנאי שאל יצא מחוץ להאמת וישכיל ויבין היטב. ס' של"ה תורה שבעל פה - (ח) כלל כף (יג)

Very often we find in the Talmud that, after a problem is presented [to a certain scholar] and the scholar offers a solution, the one who originally presented the problem will [immediately] contradict the solution that was offered by quoting a [contradictory] Mishna or Braiisa. This is very perplexing. Since the one who presented the problem was already aware of the Mishna or Braiisa, why did he present the problem in the first place? [He already knew the solution!] The answer that I received from my mentors to this question was that the problem [presented in the Talmud] reflected a real life situation which the presenter was reluctant to rule upon himself and therefore presented it to his mentor or to someone else who was greater than he. Even though, in his opinion, he already knew what the correct course of action should be, [he was reluctant to implement it on his own]. His mentor, who answered the query and ruled on the issue, either permissibly or stringently, was then challenged by the presenter by information that pointed to an opposite solution. This approach is valid only if the presenter of the problem was a student of the one who offered the solution. In that case, we can say that a real life problem came to the presenter's attention. If the problem, however, was presented by the members of the yeshiva [as a whole], then this approach is somewhat strained. **There is yet another approach to deal with this question. [In actuality] the problem that was presented consisted of two facets. The one who presented the problem had a resolution, ruling either stringently or leniently, to one facet of the problem. The [real] problem [that needed a resolution and] that he actually presented was the second facet. The scholar who resolved the problem, either leniently or stringently, offered the same solution to both facets of the problem, the facet that the presenter had already decided and the facet that was still undecided. Regarding this [dual solution] did the presenter challenge his decision on the basis of the Mishna or the Braiisa i.e. the solution you offered to the first facet is not correct!** This is a valid approach, provided that one does not veer from the truth and [makes every effort to] understand all of this very well. **Shilah HaKodesh - Torah Sh'Baal Peh 8 Klal 20:13**

E. V'im Tomer, V'yesh Lomer, and Taima

כל ואם תאמר, ויש לומר, הכי פירושו, אם תאמר בלבבך להקשות כך אל תאמר כן, כי יש לומר כך. אבל כשאומרים תימה, תימה היא תמיהה קיימת על הרוב, ועל צד המיעוט תמצא בתוספות תימה ויש לומר, ואפשר שהאי ויש לומר יש לו איזה פירכא מצד אחר, אף על פי שהוא תירוץ טוב לקושיא זו אבל הוא מופרך מצד אחר. ודרך ראשי ישיבות בכמה פנים לפרש ענין תימה ויש לומר, וכל פילפול הוא טוב, רק צריך לזהר שיהיו הדברים הנאמרים הן בנין הן סתירה כולם אמיתיים. ואם תאמר שהוא באמצע דיבור תוספות ואינו מקושר במה שאמר לפני זה, אם תוכל לטרוח ולעיין היטב ולקשרו בדרך אמיתי מה טוב ומה יפה, ואם לא נתן קישור לא עיכב. על כן הזהר שלא לקשרו בדברי רוח ולהרבות הבלים, רק בתורת אמת תן חלקך. תורה שבעל פה - (כה) כלל תוספות (ג)

The explanation of every "V'im Tomer" and "V'yesh Lomer" is as follows: If you say to yourself ("V'im Tomer") [I want to] ask this particular question, don't do so, because you can answer it in the following manner ("V'yesh Lomer"). If the Tosefos states the question as "Taima" (an incredible difficulty), it generally means that the question remains unanswered. Sometimes, however, there is a "V'yesh Lomer" after a "Taima". It is possible that the answer contained in "V'yesh Lomer" can be challenged from some other source, even though it is a satisfactory answer when dealing solely with the question at hand. **The Roshei Yeshivas generally take a many faceted approach to resolve the problem of the "V'yesh Lomer" after a "Taima". Every pilpul is fine as long as the words that are stated, whether to support the structure or destroy the structure, entirely reflect the truth.** Regarding a "V'im Tomer" which is in the middle of a Tosefos and is not [apparently] connected to the previous statement, if you can make the effort to analyze it well and to connect it to the previous part of the Tosefos in a truthful manner, how wonderful and beautiful [a feat]. If it does not lend itself to any connection, it is not essential. Therefore, be careful not to connect it in a non substantive manner and to only create a multiplicity of empty statements. Only place your portion in the Torah of truth. **Shilah HaKodesh - Torah Sh'Baal Peh 25 Klal Tosefos 3**

III. R. Yaakov Pollack

A.

ר' יעקב פאלק שמעו יצא מסוף העולם עד סופו, כבר היה ראש ישיבה ואב"ד עם רבי אייזיק מרגליות פה בק"ק פראג ונפטר סביב לשנת ר"ץ. ואומרים שהוא ר' יעקב פאלק היה הראשון אשר המציא ברוב שינון חדודו וחריונותו את המצאת פילפול החילוקים שנוהגים בו ראשי ישיבות במדינות אלו לחדד את התלמידים אף שאין דרכם מקובלים אצל כל חכמי ישרי לב ולגדולי עולם מופתי הדור אין דעתם נוחה הימנו. ס' צמח דוד לר' דוד גאנז

The reputation of R. Yaakov Pollack is well known from one end of the earth to the other. He was a Rosh Yeshiva and Av Bais Din (head of the Rabbinical Court) together with R. Isaac Margolis, here, in the holy community of Prague. He passed away around the year 1530.

It is reported that R. Yaakov Pollack, through his tremendous acuity and sharpness of mind, was the first to introduce the *pilpul* method of *chilukim* (fine distinctions). It is practiced by the Roshei Yeshivos in these countries in order to sharpen the minds of the students, notwithstanding the fact that their approach is not accepted by any of the wise scholars who are upright in their hearts. The great and wondrous leaders of the generation are not pleased with [this method of study]. **Sefer Tzemach David**

B.

(1) למען אחי ורעי יצ"ו אדרבה נא שלו'. הנה עתה קרוב וסמוך לפסח רנ"ב לפרט קטן באו לידי חבילות חבילות מתשובות מרוב אחינו ורבותינו מארץ אשכנז יצ"ו על דבר המיאון ממר' סולק' דהות נשואה מקדמת דנא לאהו' ועמיתי בתור' ה"ה מהר"ר דוד צענר יצ"ו וכולם הושוו בסיגנון א' שהמיאון אינו מיאון אבל צריכה גט להתירה לינשא לאחר בדור הזה שנתמעטו הלכבו' והידיעה בענין המיאון בעוה"ר וגיזמו וגם גזרו עליה שלא תינש' לאחר כי אם בגט או תפייס בעלה הרב יצ"ו ותחזור אליו בקידושין שניים יען וביען כבר נתבטלו קידושיה הראשוני' ע"י מיאונ' ויש להם להתגדל בו ולתלו' באילן גדול הגאון מהר"ר מנחם מרזבורק ז"ל שאיזן וחקר ותיקן שלא למאן בזמן הזה וכל אחד ואחד מהלומדים יצ"ו אחוז חרב להביא ראייה לדברי הגאון ז"ל שראוי להחמיר בזמן הזה שלא למאן וכל שכן אם המיאון על ידי לימוד מאחרים ועל הלימוד נחשד מהר"ר פ. והנני רואה שראש המדברים לדון בזה הדרוש הוא הדברן הגדול הגאון מהר"ר יעקב מרגלית זצ"ל והוא הביא דברי הרמ"מ ז"ל גם נתן ברכתו על מהר"ר פ. לטותא דרבנן ר"ל שמתא שם מיתה שהרי לא הזכיר אצלו לא יצ"ו ולא שיחי' כמנהג. עוד בקש הגאון למסכימין לדעתו מרוב ענוותנותו ז"ל כדי לבטל דעת מהר"ר פ. ברוב ובראותי כוונת הגאון אמרתי אל לבי אף על גב דכבר בטל דעת מהר"ר פ. ברוב ברובה דמינכרא ואפילו לא גזר הרמ"מ ז"ל שלא למאן ומחדש גזר הגאון ז"ל שלא למאן והסכימו הלומדים יצ"ו ועל ידו עם ראיות ונימוקם שעמהם שלא למאן כדי היתה העדה הקדושה יצ"ו לסמוך עליהן אפילו שלא על ידי הדחק שלא לפרכס ולסרב ולהרהר אחריהם והמהרהר אחריהם כמהרהר אחרי השכינה, ואיסורם אשר אסרו במקומם עומדים. כל שכן כשיש תקנת וגזירת הרמ"מ עמהם ולית דין צריך בשש. ואחרי ראותי כוונת הגאון ז"ל ורצונו להסכים עמו בכלל וסתמא איתמר דמשמע כל אדם אפילו אם בעצמו אינו כדאי שהרי כתב בכתב הרביעי שביריעה וז"ל וכל מאן דאית ביה ריח תור' מושבע ועומד כו' על כן באתי ליטול שיבה מכשוריה להיות סניף להסכמתו ולהסכמת הלומדים יצ"ו ולהביא ראייה על המנהג ומסתברא לנהוג שלא למאן משום גזירה אחרי שהוסכם שהרמ"מ ז"ל גזר לבטל המיאון. . . חששא זו פן נפיק מינן ח"ו חורבה הביאני עד הלום לגלות שיש כאן מקום שמיאונה מיאון ואתם רבותי עליכם מוטל לעיין ולתקן אם יש לחוש אם לא יתפייסו להיות יחד דאם יתפייסו להיות יחד איפשר לומ' שהקידושי' שניי' יוכיחו שאיננה א"א גמורה גם על הקידושין שניים אם יתפייסו להיות יחד כאשר מן הנכון אם הקידושין צריכין ברכה ואף אם למדתי סניגוריא על מהר"ר פ. מכל מקו' הלב יודע מרת נפשו אם לעקל אם לעקלקלות ולא ישא עליו חטא על ה"ה מהר"ר ד"ץ ויפייסו כי אח' כוונת הלב הן הן הדברים ועל זה נאמר ויראת מאלקיך דלא עדיף מההוא דרבי חייא ב"ר אשי דהוה רגיל כל יומא דהוה נפיל על אפיה והוה אמר הרחמן הוא יצילני מיצר הרע כו' כדאיתא התם פ"ב דקידושין וע"ש והנראה לי דין ואמת ושלו' כתבתי. שו"ת מהר"ר מינץ סימן יג

For the sake of the brothers and friends, may Hashem protect them, I speak now of peace. Behold, very recently, right around Pesach of 4252 (1492), I received bundles upon bundles of responsa from a multitude of our brothers and teachers from the land of Germany, may Hashem protect them, regarding the issue of the *miun* (annulment of a Rabbinically sanctioned marriage of an adult male to a minor female that was originally made under the auspices of the mother or brothers of the girl) of Ms. Sulka who was previously married to my friend and colleague in Torah R. David Tzener, may Hashem protect him. All of the Rabbis have mutually agreed that the *miun* is invalid and she needs a formal *get* to allow her to remarry. This is due to the fact that, in this generation, our power of understanding and our knowledge has diminished, because of our many sins. They also intimidated her and instituted an official decree to forbid her from marrying another person without a *get* in order to encourage her to mollify her [former] husband, the Rav, may Hashem protect him, and return to him by means of a second *Kiddushin*, as the first *Kiddushin* became invalid through her *miun*. The [Rabbis who issued the decree] found support through [the legislation of] the great Gaon, R. Menachem of Merseburg, who instituted the enactment that, in our present day, one should not perform *miun*. Each one of the scholars, may Hashem protect them, took the initiative to bring proof to the Gaon, of blessed memory, that it is not befitting, in our time, to perform *miun*. Most certainly this is the case if the *miun* was done through the coaching of others. In regards to this coaching, Maharri"f (R. Yaakov Pollack) is under suspicion. Behold, I see that the one who took the lead in these deliberations is the great orator, the Gaon R. Yaakov Margolis, the memory of the Righteous is blessed. He quoted from R. Menachem of Merseburg, of blessed memory, and he also placed his curse upon Maharri"f, i.e. Rabbinical excommunication, which is indicated by the fact that he did not attach the customary blessing of "may Hashem protect him" or "may he live" to his name. Because of his great humility, the Gaon requested that others agree with his opinion in order to invalidate the opinion of Maharif through his being overruled by the majority [of scholars]. Realizing the intention of the Gaon, I said to myself that the Maharif's opinion is already invalidated by a clear majority [of authorities]. Even if R. Menachem of Merseburg, of blessed memory, had not previously issued his decree, by the mere fact that the Gaon, of blessed memory, recently made his own decree not make *miun*, and it was validated by the other scholars, may Hashem protect them, through their proofs and sources, it would be enough reason to rely upon the ruling without strain or hesitation. One who harbors doubts regarding them is as if they harbored doubts about the Shechina. The prohibition which they made stands. Most certainly this is so as it is supported by the decree of R. Menachem of Merseburg. . . . After seeing the intention and desire of the Gaon, of blessed memory, that others lend their approbation to this, which would seem to indicate that even a person as unworthy as myself is included . . . I have therefore agreed to join in with his opinion as well as the opinion of the scholars, may Hashem protect them. . . . [After careful analysis,] the fear that such action may bring about ruinous results has brought me to make known my opinion that there is room to support the opinion that [Sulka's] *miun* was valid. You, my mentors, have a responsibility to look further into this matter and to correct it if they do not indeed make up and return together. If they do make up and decide to remain together, then the second *kiddushin* (marriage ceremony) will show that she never was a true married woman [in the eyes of the Torah]. If they do have a second marriage ceremony, which is the proper thing to do, [you should consider] if the second *kiddushin* needs a *brachah*. Even though I have found justification for the position of Maharif, in any case, the heart knows of its own bitterness if the intention was sincere or not. Don't attribute wrong doing to HaRav HaGaon *Dayan*

Tzedek for the thing is judged according to the intent of the heart. . . . In my opinion, I have written that which brings about justice, truth and peace. **Teshuvah Mahari Mintz 13**

(2) י"א דהאידינא יש להחמיר שלא תמאן אחר שנים עשר שנה, אע"פ שנבדקה ולא נמצאו לה שתי שערות וגם לא בעל אחר שנים עשר שנה. הגה: ולכולי עלמא אם היא פחותה מבת שנים עשר שנה ממאנת, אפילו בזמן הזה. וכן עשה מהר"ר יעקב פולק ז"ל מעשה בימיו, ודלא כיש מחמירין ואמרו שאין בת ממאנת בזמן הזה כלל (מהר"ם מרזבירק ור"י מינץ סימן י"ג). שולחן ערוך אבן העזר קנ"ה ס' כ"ב

There are those that say that we should be stringent today and not make *miun* after the girl is twelve years old, even though she was examined and they did not find two [pubic] hairs, nor did they have marital relations after she reached the age of twelve. **Gloss (Ramo):** According to all opinions, if she is less than twelve, she can [invalidate the marriage through] *miun*, even in the present day. This is the ruling which R. Yaakov Pollack, of blessed memory, made in his own lifetime. This ruling differs with those who were stringent and stated that no girl should make *miun* in the present day (Maharam of Merseburg and Ri Mintz). **Shulchan Aruch Even HaEzer 155:22**

(3) מרוב חשיבותו וגדלותו העמיד המיאון על דעתו ולא השגיח בהם ובגזירתיהם ונישאה האשה הממאנת לאדם אחר על פי אותו מיאון. ס' ים של שלמה יבמות י"ג:יז

Because of his prestige and greatness, he relied on his own opinion to validate the *miun* and did not pay attention to them nor to their decrees. The woman [Sulka] got married to another man on the basis of that *miun*. **Sefer Yam Shel Shlomo 13:17**

C.

הרב יעקב פולאק נתאשר על ידינו, מלך פולין והנסיך הגודל של ליטא כרב כללי ראשי יהודי קראקא ולקהלות היהודים בכל מקום, שעל ידי רוב ידיעותיו בלימודים העבריים מחוייבים כל אנשי קהלת עיר קראקא וכל היהודים בפולין להיות סרים למשמעתו ולכבדו בתור ראש ומפיץ הלכה, בסמכותו לדון במשפטים שבין היהודים לבין עצמם, לתקן את מנהגים בכלל ולמלא את התפקידים הקשורים במשרת הרב. אישור הרבנות מהמלך אלכסנדר האיגלוני לר' יעקב פולאק להיות הרב הראשי ליהודי קראקא ופולין בכלל

We, the king of Poland and Grand Duke of Lithuania, hereby confirm Rav Yaakov Pollack as the Chief Rabbi of Krakow and of all of the Jewish communities. Because of his great knowledge in Hebrew studies, all of the Jewish community of the city of Krakow, as well as all of the Jews of Poland, are required to obey him and to honor him as head of the community and as the ultimate authority in legal decisions within the Jewish community, with the power to institute community wide customs and to fulfill all of the responsibilities of the office of the Chief Rabbi. **Confirmation of R. Yaakov Pollack in the Office of Chief Rabbi of Poland by King Alexander Heagloni**

D.

שאלה אם שכח ע"ה בסעודת פורים אי צריך לחזור או לא. תשובה יראה דצריך לחזור וכן נמצא במרדכי"י בכתב יד שהגיה גדול בדורו מהר"ר יעקב פולק ז"ל שמתחילה כתב בחנוכה ופורים אין מחזירין אותו בעל הניסים ולבסוף כתב שבתוי"ט ופורים דלא סגי דלא אכיל מחזירין ומדהגיה הגאון כך אלמא דלאו טעות הוא אלא תרווייהו אוקימת' נינהו וצריכין לחלק ביניהן דבפורים ערבית ושחרית אין מחזירין אותו דלא עדיף מתפילה אכן סעודת פורים שהטילו הנביאים והחכמים על כל בני ישראל ועשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה להיות ימי משתה ושמחה ורז"ל החמירו בו לישב בתענית יותר משבתות וימים טובים דשרי בתענית חלום. שו"ת מהרש"ל סימן מח

Question: If one forgot to say *Al HaNissim* in the Purim meal, does one have to repeat the *Birchas HaMazon*: **Answer:** It seems that one should repeat it. This [ruling] is also found in a hand written manuscript of the Mordechai which was corrected by the great authority of his generation, **R. Yaakov Pollack**, of blessed memory. . . . **Teshuvah Maharshah 48**

E.

קבלתי שהיה מעשה בבלוניה, שיהודי היה שומר חנם מיהודי אחר מסך י"ב אלף זהב, וכשבא בעל הפקדון לקחת פקדונו המופקד התל בו, ויבא התובע אל הרב מינץ וסדר טענותיו ובן מחלקותו המנגד הלך אל רבנים אחרים, והתחילו הפסקים באיטליא קצתם נגד מפקיד וקצתם הנפקד עד שהגיע הדבר למלכות פולין, ויכתוב הרב ר' יעקב הנ"ל נגד הרב מינץ עד שנתפשט הנגע וכתבו מרורות זה נגד זה עם יותר מק' רבנים לכל מערכה עד כי לפי הנשמע החרימו זה לזה, ונתאמת אצל חכמי איטליא שמתו בשנה ההיא שניהם ביום אחד. ס' שלשלת הקבלה

I heard a report of an incident that occurred in Bologna where one Jew entrusted twelve thousand gold pieces for safe keeping with another Jew as a *Shomer Chinum*. When the owner came back to take his property, the other person denied the whole incident. The plaintiff came to R. [Avraham] Mintz and presented his case. The defendant went to other Rabbinic authorities [for support]. Rulings began to be written in Italy, some in favor of the plaintiff, and others in favor of the defendant. The matter reached Poland where R. Yaakov Pollack wrote a critique of R. Mintz's position. A bitter controversy ensued, as more than one hundred Rabbis took the side of [R. Mintz] and an equal number took the side of [R. Pollack]. According to the report I heard, eventually the two sides excommunicated one other. It was confirmed by the scholars of Italy that they both died on the same day. **Sefer Shalshet HaKabbalah**

IV. R. Sholom Shachna

A.

ר' שכנא – הוא הרב הגדול, ראש גולת אריאל, מופלג על כל אנשי דורו ושמעו יצא ממזרח שמש עד מבואו, היה מגדולי תלמידיו של ר' יעקב פולאק הנ"ל, והיה ראש הישיבה אב"ד בק"ק לובלין ומשם עלה אל הא-להים בשנת שי"ט, ובימיו הרביצו תורה בישראל והיו ראשי ישיבות גדולי עולם ואנשי שם במדינת פולין רייסן. ס' צמח דוד

R. Shachna, the great Rabbi, the crown of the Jewish people, the most outstanding of his generation, whose reputation spread across the entire world, was from the greatest disciples of R. Yaakov Pollack. He was the Rosh Yeshiva of the holy community of Lublin. From there, his soul returned to G-d in the year 5319 (1558). In his days, Torah was spread throughout Israel and the Roshei Yeshivas of Poland and Reisin were world renowned men of immense stature. **Sefer Tzemach David**

B.

וראיתי להרב הגדול מהר"ר שכנא ז"ל . . . שהיה חכם גדול ומופלג מאד . . . וכל רבותי ושאר גדולי הדור היו כלם תלמידי הגאון הנזכר. ס' משאת בנימין ס' ט"ז

I saw that the great mentor R. Shachna, of blessed memory . . . who was an unusually great and outstanding scholar . . . and who was the mentor of all of my mentors as well as of all the greats of the generation . . . **Sefer Masaas Binyamin 16**

C.

שכנא בכ"ף הוא לשון שכינה, לכן הגאון מוהר"ר שכנא ז"ל נתן סימן על עצמו לשכנו תדרשו. ס' בית שמואל אהע"ז סי' קכ"ט

Shachna written with a *chaf* is derived from the word *Shechina*. Therefore, the Gaon R. Shachna, of blessed memory, gave for himself the mnemonic: *L'Shichno Tidrishu*. **Bais Shmuel - Even HaEzer 129**

D.

וכן קבלתי הלכה למעשה מאדוני מורי אבי הגאון רבן ומאורן של כל בני הגולה מהר"ר שלום המכונה שכנ"ו זקצ"ל ה"ה הכ"מ אשר העמיד תלמידים הרבה מסוף העולם ועד סופו מפיו חיים ומימיו שותים. וחי נפשי עולמים דזמנין סגיאיין בקשתי עם הרבה לומדים ממנו שיעשה פוסק ותשובתו היתה מחמת רוב חסידותו וענותנותו אשר היה עניו יותר מכל האדם אשר על פני האדמה. ואמר יודע אני דשוב לא יפסקו כ"א כאשר אכתוב מטעם דהלכה כבתרא, ואין רצוני שיסמכו העולם עלי, ר"ל כגון היכא דאיכא פלוגתא ביני רבוותא והוא יכריע או לפעמים יחלוק ואין לדיין כי אם מה שעניו רואות, לכן יעשה כל אחד כפי הוראת שעה כאשר עם לבבו. ומה"ט לא עשה נמי רבו הגאון מהרי"ף שום ספר גם שום תשובה ששלחו למרחוק לא העתיקו בביתם אלו הגאונים מה"ט אף כי היה נחשב בעיניהם כיוהרא. שו"ת הרמ"א סימן כה

I received practical direction in *halacha* from my guide, my father, the Gaon, Master, and Light of the entire Diaspora, R. Shalom who was known as Shachno, the memory of the holy and righteous shall be a blessing unto the next world [and] I am willing to undergo any suffering that still may be his lot, who established many disciples from one end of the world to the next and from whose mouth ushered life and from his waters do we still drink. I swear by the life of my soul [in all] worlds that many times I, together with many scholars, asked him to make [a work of his] rulings. His reply was based upon the immensity of his piety and humility, for he was more humble than any man on the face of the earth. [He said,] "I don't want the world to rely upon me." He meant to say that if

there would be an argument between the authorities and he would rule according to one of them, or at times if he would argue with an authority, [he felt that the dictum:] "A judge should rule according to the way he sees the matter" should apply. Therefore, each one should rule according to the circumstances of the hour based upon his own judgment. For that reason, his master, HaGaon Maharif (R. Yaakov Pollack) did not compose any work. Nor did these Gaonim copy over [for posterity] any of the halachic responsa which they sent far and wide, for that very same reason, because this, too, was considered in their eyes a sign of arrogance. **Teshuvos Ramo 25**

E.

(1) [הר' ישראל] בן לאדוני מורי אבי הגאון מוהר"ר שלום המכונה שכנו זקצ"ל ה"ה, המתאבל על גולת הכותרת, עטרת תפארת, ראשי אלפי ישראל שהושלך בעו"ה ארץ, בראש חודש כסליו שי"ט הכ"מ. שו"ת הרמ"א סימן כה

(2) האבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית מלון לאיש א-להים קדוש ונורא אשר הרביץ בישראל תורה יותר מכל אשר הי' לפניו בדרי בתרא והחזיר ליושנה עטרה והעמיד תלמידים הרבה עד שכל דרי ארעא מפיו חיין ומימיו שותים בהדרה, הלא הוא עטרת תפארת ראשי אלפי ישראל, ה"ה מופת הדור והדרו ראש גולת אריאל מאורן ורבן אב ב"ד ישראל, גאון הגאונים מוה"ר שלום המכונה שכנא ב"ר יוסף זקלה"ה החסיד והעניו, אשר נאסף אל עמיו, ביום ו' ר"ח כסליו שי"ט לאלף הששי יהא נפשו צרורה בצרור החיים עם נפשות הצדיקים שבג"ע. מצבת קברו

This stone, which I have placed as a monument, shall be the resting place of the holy and awesome man of G-d who spread Torah throughout Israel in a greater manner than any before him in these later generations. He restored the crown [of Torah] and established many disciples to such an extent that all of the generations of the earth derived sustenance from his mouth and continue to drink of his waters in [all of] its splendor. Behold, he was the illustrious crown over thousands of Israel. He was the wonder of the generation and its majesty, the head of the crown (exiled) of the Temple, our master, the leader of the *Bais Din* of Israel, the greatest Gaon, R. Shalom, known as R. Shachna, b. R. Yosef, the memory of the holy and righteous shall be a blessing unto the next world. The pious and humble one was gathered to his people on Friday, Rosh Chodesh Kislev 5319 (1558). May his soul be bound up in the bond of life together with the souls of the righteous in *Gan Eden*. **Inscription on R. Shachna's grave stone**

V. Poland, the New Center of Torah

A.

ותקנו להם שמחת תורה ומגבת פורים לעטרת מקדש מעט כנגד מחצית השקל לעבודת בית יוצרנו, כדי שלא להכביד על הצבור שאין ידם משגת ליתן שכר החזונים בבת אחת, כי לולא החוקים האלה לא היה משעבד עצמו לכל צרכי צבור אם לא בשכר מרובה. ולמדו מדרכי יוצרנו שתיקן לעובדי ביתו כ"ד מתנות ולא הכביד לתת הכל בבת אחת מן הגורן ומן היקב, וקדמונים היו חכמים לראות את הנולד. ואם אתה תבטל להם מגבת פורים ונדבת שמחת תורה ונדבת החתנים הנה ברוב מקומות שבפולין ורוסייא ואונגריא שאין להם לומדי תורה מתוך דוחקם, ושוכרים להם אדם מבין מאשר ימצאו והוא להם שליח צבור ומורה צדק ומלמד ביניהם, ומבטיחים אותה על כל אלה, ומשתבטלם לא יספיק שכרם למחייתם וירדו

מחמתם וישארו בלי תורה ובלא תפלה, ואף אם תשוב כך דואג אני פן נשמעו שם דברך הראשונים ויבוא לידי קלקול. תשובת ר' אליעזר מביהם לרבי יהודה החסיד הובא בס' אור זרוע סוף הלכות תפלה

They instituted for them [the donations made on] Simchas Torah and the collection on Purim which went to enhance the miniature Temple (synagogue) which corresponded to the half *shekel* which was dedicated to the service of the House of our Creator, in order not to create a burden upon the community which could not afford to pay the wages of the *chazanim* all at once. If it had not been for these statutes, a man would never commit himself to take care of all of the needs of the community without handsome recompense. They derived this from the ways of our Creator who instituted twenty four gifts on behalf of those who serve in His House and did not burden them to give it all at one time from the grain or wine. The early generations were wise men who foresaw the future. If you revoke the collection on Purim and the donations of Simchas Torah and the donations of the *chassanim* (bridegrooms), [you will cause irreparable damage]. **Behold, most places in Poland, Russia, and Hungary, because of their pressing poverty, do not have scholars of Torah,** and hire any person with expertise that they can find. He serves as their *Shaliach Tzibbur* and teacher. They promise them wages on the basis of these donations. If you revoke them, their wages will not be sufficient to support them. They will descend their [high] walls and will remain without Torah and *tefillah* (prayer). Even if you recant, I am afraid that your previous words already have made a deleterious effect. **Teshuva from R. Eliezer of Bohemia to R. Yehudah HaChasid recorded in Ohr Zarua - Hilchos Tefillah**

B.

תשובה זו שלחתי לקרקוב, ואעפ"י שיש בידי לצדד צדדין להתיר לא מלאני לבי להקל לצרף הטעמים כאשר כתבתי בתשובתי הארוכה, לפי שאינם בני תורה. תשובת מהר"י ברונא ס' נ"ה

I have sent this responsum to **Krakow**. Even though I had several possible arguments that would justify its being allowed, I did not have the heart to be lenient . . . because they are not *Bnai Torah* (steeped in Torah). **Teshuvos Mahari Bruna 55**

C.

ולא יעלה על דעתכם שהקצבים והבודקים מקראקא המה הדיוטים שאין בידיהם רק מצות אנשים מלומדה ולא יותר, זה אינו, אדרבה גלוי הוא ומפורסם לכל מי שהיה בק"ק קראקא שכל הקצבים ומנקרי הבשר הנה רבנים וחכמים, יודעים ומלומדים במלחמתה של תורה. תשובה מר' יעקב במוהר"ר יוזיפא שורזינד איש קאשטליאץ בנדון שאלה שארעה בזמן הרמ"א

Don't think that the butchers and ritual examiners of Krakow are simpletons who only practice *mitzvos* out of habit. This is not so! On the contrary. It is common knowledge that all of the butchers and ritual examiners are Rabbis and scholars. They are knowledgeable and are well trained in the give and take of Torah scholarship. **Responsum from R. Yozefa Shorzind of Castliatz regarding a question of halacha that occurred at the time of the Ramo (mid 16th century)**

D.

עמוד התורה – המפורסמות אין צריכין ראייה שלא היתה כל כך הרבה תורה בכל תפוצות ישראל כמו במדינת פולין, בכל קהלה וקהלה היו תופסין ישיבות, והיו מרבין שכר לראש ישיבה שלהם, כדי שיוכל לתפוס ישיבה בלא דאגה ולהיות תורתו אומנתו, ולא יצא ראש הישיבה כל השנה מפתח ביתו לחוץ, אם לא מבית המדרש לבית הכנסת וישב תמיד יום ולילה ועסק בתורה. בכל קהלה וקהלה היו מחזיקים בחורים ומספיקים להם ממון, דבר קצוב בכל שבוע שילמדו אצל ראש הישיבה, והיו מחזיקים לכל בחור לפחות שני נערים שילמדו אצלו שיוציא גפ"ת מן הפה מה שלמד ויהיה רגיל לפלפל, והיו נותנים לנערים אכילה מקופה של צדקה או מן התמחוי, ואם היתה קהלה של חמשים בעלי בתים היו מחזיקין לא פחות משלשים בחורים ונערים, והיה בחור אחד עם שני נערים אצל בעל הבית א', ולפחות שהיה אוכל הבחור תמיד על שלחנו כאחד מבניו אעפ"י שהיתה לבחור הספקה מן הקהל היה בעל הבית מוותר לו אכילה ושתייה מה שצריך, וקצת בעלי בתים הנדיבים היו נותנים גם לנערים להיות מאוכלי שולחנם תמיד ג' נפשות והיו נותנים אכילה ושתייה כל השנה. ס' יון המצולה מר' נתן נטע הנובר

Poland, the pillar of Torah: There is no need to offer proofs for something that is common knowledge. There was never so much Torah learning throughout all of the diaspora of Israel as in the land of Poland. Every single community supported a yeshiva. They would give sufficient support to their Rosh Yeshiva so that he would be able to conduct the studies without financial worry so that the study of Torah would be his sole occupation. The Rosh Yeshiva would never leave his home throughout the year except to go to and from the *Bais Medrash* to the *Bais HaKnesses*. He would sit there day and night and would [only] be involved in Torah study. Every community would support *bochurim* (older students) and would provide them with a fixed weekly income so that they would be able to study with the Rosh Yeshivah. They would [also] give each *bochur* at least two boys (younger students) to teach in order to articulate the *gephes* (gemora, pairush, tosefos) that he studied and in order to become accustomed in *pilpul*. They would give the boys food from the charity fund or from a special food collection. If the community consisted of fifty householders (*baale batim*), they would support at least thirty *bochurim* and boys. One *bochur* with two boys would stay at the home of a householder. At the very least, the *bochur* would eat on a regular basis at his table like one of his family. Even though the *bochur* had a sufficient stipend from the community, the householder would [as a rule] not charge him for the food and drink that he needed. Some of the generous householders would treat the boys like members of the family and provide all three of them with food and drink throughout the year. **Sefer Yaven HaMetzulah by R. Nasan Nota Hanover**

E.

וכמעט שלא היה בית בכל מדינת פולין שלא היו לומדים בו תורה, או בעל הבית בעצמו היה למדן, או בנו או חתנו היו לומדים, או בחור א' מאוכלי שלחנו, ולפעמים היו כולם יחד בבית א'. היו מקיימין כל ג' דברים שאמר רבא במסכת שבת פ"ב (כג:): אמר רבא מאן דרחים רבנן הוה ליה בנין רבנן, מאן דמוקיר רבנן הוה ליה חתנין רבנן, דדחיל מרבנן הוא גופיה הוי צורבא מרבנן, ולכן היו בכל קהלה וקהלה הרבה חכמים, אם היתה קהלה מחמשים בעלי בתים היו שם עשרים חכמים שנקראו מורינו, או בשם החבר, וראש הישיבה היה על כולם וכל החכמים היו נכנעים תחתיו והיו הולכין אצל הר"י על הישיבה. שם

There was almost no home in all of Poland where Torah was not learned. Either the householder was a scholar, or his son or son-in-law were scholars, or a *bachur* was a member of his household. Sometimes, all of the above together existed in one house. They fulfilled all three things that Rovo stated in the second chapter of the tractate Shabbos: Rovo said: He who has compassion for Rabbis will have children that will become Rabbis. He who honors Rabbis will have sons-in-law Rabbis. He who is in awe of Rabbis will himself become a Rabbi. That is why there were many scholars in every single community. In a community of fifty householders there were twenty scholars who had the title, "Morainu" or "Chaver". The Rosh Yeshiva towered above them and all of the scholars were subservient to him and would go to him to [study] in the yeshiva. **Ibid.**

F.

וכבוד גדול היה לראש ישיבה בכל קהלה, ודבריו נשמעין הן לעניים הן לעשירים ולא המיר איש את פיו, ובלעדו לא הרים איש את ידו ואת רגלו. ויגזור אומר ויקם והיה בידו מקל ורצועה להכות וללקות ולקנוס ולעשות חרפות לעוברי עבירה, ולתקן תקנות ולגדור גדר להפריש מאיסורים. ואעפ"י כן היו אוהבים לראש ישיבה. ומי שהיה לו מנה יפה כגון תרנגולים לר"י במחצה או בכולם, ושאר מתנות ממון או כסף וזהב פטומים וברבורים אבוסים ודגים טובים היה מכבד בו אין שיעור. וגם בבית הכנסת רוב מי שקונים מצוות היו מכבדים לר"י, ולראש ישיבה היה חיוב להיות שלישי מן העולין לקרות בתורה בשבת ויום ראשון של יום טוב עכ"פ, ואם היה הראש ישיבה כהן או לוי היה חיוב שלו להיות כהן או לוי או ואחרון אעפ"י שהיו הרבה כהנים או לויים בבית הכנסת. שם

In every community, the Rosh Yeshiva was highly honored. Whether one was rich or poor, his words were followed and no one dared to oppose him. [Figuratively,] no one lifted his hand or foot without his permission. What he decreed became law. He had the power to inflict corporal punishment, to fine and publicly shame those who violated the law and to institute legislation in order to insure the moral integrity of the community. Despite all of this, they loved the Rosh Yeshiva. If one would have a choice piece of food, such as chicken, he would give half or all of it away to the Rosh Yeshiva. They would constantly honor him with other gifts such as money, silver, gold, specially fed cattle or fowl, or fish of superior quality. Also in the synagogue, most of the people who purchased *mitzvohs* would honor the Rosh Yeshiva [with the *mitzva*]. The Rosh Yeshiva had the *chiuv* (the automatic right) to *shilishi* (the third *aliyah*) on Shabbos and at least the first day of Yom Tov. If the Rosh Yeshiva was a Kohen or Levi, his *chiuv* was the *aliyah* of Kohen or Levi or *acharon*. This was the case even though there were many Kohanim or Leviim in the synagogue. **Ibid.**

G.

ולא יצא אדם בשבת ויו"ט מבית הכנסת עד שהלך מתחילה ראש הישיבה ואחריו בני ישיבה שלו ואחר כך כל הקהלה, והיו מלוין אותו עד ביתו, וביו"ט הלך כל הקהלה אחריו לביתו לקבל פני הרגל, ומזה נקנאו כל החכמים והיו לומדים בתמידות שיבאו גם כן לידי מעלה זו להיות ראש ישיבה באיזו קהלה, ומתוך שלא לשמה בא לשמה ומלאה הארץ דעה. שם

No one left the synagogue on Shabbos or Yom Tov until the Rosh Yeshiva first departed, followed by the student body of his yeshiva. Afterwards, the rest of the community would leave and would escort him all the way to his house. At [the onset of] Yom Tov, everyone would walk over to his house in order to welcome the approach of the holiday. The [great honor afforded the Rosh Yeshiva] would serve as an incentive for all of the scholars who would constantly devote themselves to study so that they, too, would reach such a level as to be appointed a Rosh Yeshiva in some community. [As the Talmud points out:] The observance and study of Torah for an ulterior motive will eventually lead to observance and study for its own sake. Through this, the whole country became filled with the knowledge [of the Torah]. **Ibid.**

H.

לא יצא אדם למשא ומתן שלו עד שישמע דברי תורה מפּי שום חכם, או פּי רש"י על התורה או נביאים או כתובים, או משניות או דינים מה שלבו חפץ. ס' יון המצולה

No man left [in the morning] to his business without hearing words of Torah delivered by a scholar, whether it be Rashi's commentary to the Torah or Prophets or Holy Writings, or Mishnayos, or practical halacha. [Each one] studied according to the desire of his heart. **Ibid.**

I.

בכל מקום, ובפרט בעירנו אשר יש בה קיבוץ עם ת"ל ולפעמים עושים ה' או ו' חופות ביום אחד ונמשכים עד הלילה. שו"ת הרמ"א סימן קכה

Everywhere [in Poland], especially in our city [of Krakow], which, thank G-d, is a major population center, there are at times five or six weddings a day which [often] continue on to the night. **Teshuvos Ramo 125**

VI. The Polish System of Talmudic Study and Its Critics

A.

וכך היה סדר הלימוד במדינת פולין, הזמן היה מה שהבחורים ונערים היו מחויבים ללמוד אצל ראש הישיבה, בקיץ מר"ח אייר עד ט"ו באב, ובחורף מר"ח חשון עד ט"ו בשבט, ואחר ט"ו בשבט או ט"ו באב היתה רשות ביד הבחורים או הנערים שילכו ללמוד בכל מקומות שירצו, ומר"ח אייר עד חג השבועות, ובחורף מר"ח חשון עד חנוכה, היו לומדים כל בני ישיבה גמרא פרש"י ותוספות בהתמדה גדולה ולומדין בכל יום הלכה – היינו עמוד אחד גמרא עם פירוש רש"י ותוספות נקרא הלכה. והיו הולכין כל החכמים והבחורים שבקהלה וכל מי שיש בו ריח תורה אל הישיבה אצל ראש הישיבה, וראש הישיבה לבד ישב על כסא וכל החכמים ושאר בני ישיבה נצבים עליו, והיו מפלפלין זה עם זה בהלכה קודם שבא הראש ישיבה על הישיבה. וכשבא הר"י על הישיבה כל אחד היה מקשה לראש ישיבה מה שקשה לו בהלכה והוא מתרץ לכל אחד ואחד. אחר כך שתקן כולם והר"י אמר מה שחידש בהלכה, ואחר שאמר כל החדושים אמר ראש הישיבה חילוק דהיינו שמקשה בגמרא או ברש"י או בתוספות שדבריהם סותרים זה את זה, מקשה קצורים או סתירות בגפ"ת ומתרץ אותם, והתירוצים ג"כ סותרים זה את זה ואמר על קושיא אחת תירוץ שני וכדומה בזה עד שהלכה עומדת על בוריה, ולפחות אינן הולכין מן הישיבה עד אחר צהרים. בקיץ מחג השבועות או מחנוכה ואילך עד חג הפסח או עד ר"ה ראש הישיבה אינו מרבה כל כך חילוקים והוא לומד

עם החכמים פוסקים ארבעה טורים בביאורים, ועם הבחורים הוא לומד רב אלפס או שאר ספרים, ועל כל פנים עוסקים ג"כ בגמרא פרש"י ותוספות עד ט"ו באב ועד ט"ו בשבט, ומכאן ואילך עוסקין עד הפסח או עד ר"ה בפוסקים או בשאר ספרים לבד. . . . וכמה שבועות לפני ט"ו באב או ט"ו בשבט ראש הישיבה היה מכבד לבני ישיבה שלו כל אחד ואחד שיאמרו חילוקים על הישיבה במקומו הן לחכמים הן לבחורים, והם היו אומרים החילוקים וראש הישיבה שומע אליהם והיה מפלפל עמהם כדי שיחדדו בני הישיבה. ס' יון המצולה.

The following was the educational system in Poland: The *zman* (semester) was the time when the *bachurim* and boys were required to study with the Rosh Yeshiva. In the summer, the *zman* lasted from the beginning of *Iyar* to the fifteenth of *Av*. In the winter it lasted from the beginning of *Cheshbon* until the fifteenth of *Shevat*. After the fifteenth of *Shevat* and fifteenth of *Av* the *bochurim* and the boys had permission to leave, if they so desired, and study in the place of their choice. From the beginning of *Iyar* to the holiday of *Shavuos*, and in the winter from the beginning of *Cheshbon* until *Chanukah*, the entire yeshiva would learn *Gemora*, *Pairush Rashi*, and *Tosefos* with great diligence. Every day they would learn a *halacha*. They defined *halacha* as one column of *Gemora*, *Pairush Rashi*, and *Tosefos*. Everyone of the scholars, and *bachurim* of the community, as well as anyone who had some connection to Torah study, would come to the yeshiva to be by the Rosh Yeshiva. Only the Rosh Yeshiva sat on a chair, while all of the scholars as well as the rest of the yeshiva would be standing right by him. Before the Rosh Yeshiva would enter the yeshiva, they would be all actively involved in discussion (*pilpul*). When the Rosh Yeshiva would enter, each of them would ask him the questions that bothered them regarding the *halacha*. He would first answer all of their questions. There would be silence and the Rosh Yeshiva would tell them what new insights he had in the *halacha*. After he had shared his insights, the Rosh Yeshiva would deliver his *chiluk* (pilpulistic discourse). He would point out contradictions in the *Gemora* or in Rashi's commentary or in *Tosefos* . . . and answer them. Then he would point out that the answers themselves contradict each other. Then he would give a different answer to one of the questions or something similar to that until the entire *halacha* would be clear. The session would last at least up until the beginning of the afternoon. In the summer, after the holiday of *Shavuos*, and from *Chanukah* up until *Pesach* or until *Rosh HaShanah* (in the summer), the Rosh Yeshiva would not spend that much time in delivering *chilukim*. He would study together with the scholars the *Arbah Turim* with commentaries. With the *bachurim*, he would study *Rav Alfas* or other works. At the very least, they would also study *Gemora*, *Pairush Rashi*, and *Tosefos* until the fifteenth of *Av* and until the fifteenth of *Shevat*. From then on until *Pesach* or until *Rosh HaShanah* they would be just studying the *Poskim* (halachic authorities) or other works. . . . Some weeks before the fifteenth of *Av* or the fifteenth of *Shevat*, the Rosh Yeshiva would honor each and every member of the yeshiva to deliver a *chiluk* before the yeshiva in his place. Both scholars and *bachurim* would be called upon. As they would deliver their *chiluk*, the Rosh Yeshiva would actively engage them in pilpulistic discussion so that the members of the yeshiva would gain acuity. **Sefer Yaven HaMetzulah**

B.

שנתחדשו בקרוב למאה שנה חידודי שקרים שקורים חילוקים. יוסף אומץ מר' יוסף האן

Close to a hundred years ago, that exercise in brilliant falsehoods, which they call *chilukim*, came into existence. **R. Yosef Han in Yosef Ometz**

C.

אמנם הסבה הגורמת הקלקול הגדול הזה הוא השקר בתחלה יוליד בסוף העיוות והקלקלה, וזה כי מתחילין לפלפל דברי הבאי בהלכה אשר יודעים כי פיהם לא כן ידבר ומגלין פנים בתורה אשר לא כן ויאמרו לחדודי בעינא. ואף כי דבר כזה ח"ו לא תהא בישראל לחדודי בדברי שקר לבלות הזמן בשקר והתורה היא תורת אמת איך יעלה על דעת אדם כזה, הלא ראוי שיקרע אדם לבבו ע"ז להפוך האמת על שקר ויאמר לחדודי בעינא. ויותר מזה כי אף דבריהם אינם כלל. שאם היה הפלפול שהוא פלפול הבאי ושקר מתדמה אל פלפול אמת, אפשר לומר כי יעלה בסוף מפלפול זה שאין בו ממש לפלפול אמת אבל אין הדבר כך כי אין דומה בשום דימוי כלל לא הקושיות ולא התירוצים, ואיך יחדד עצמו בפלפול כמו זה עד שידע לפלפל בפלפול אמת אדרבה הדעת נותן בהפך זה שהוא מטפש ולא יחכים, כי הורגל בפלפול שאינו דומה לשום חכמה כלל, ואיך יהיה האחד למוד אל השני, ודבר זה עינינו רואות ולא אחר. ואם יאמר דסוף סוף הוא חדוד ואף כי עינו דומה אל פלפול של אמת אם כן יותר יש ללמוד אומנת נגרות ושאר אומנות או שחוק הידוע שבו חדוד חכמה ותחבולה ויחדד עצמו גם כן בזה, וזה היה יותר ראוי ממה שישגלה פנים בתורה שלא כהלכה והרה עמל וילד שקר. כי כאשר האדם מרגיל עצמו בשקר כמו שהוא דבר הזה שהוא יודע ומכוין לשקר, כל מעשיו נמשכים אחר השקר ומשקר הוא במעשים גם כן כי הורגל השקר על שפתו ואיך יוליד השקר דבר אמת. ובמ"ח דברים שמנו חכמים שהתורה נקנית בהם אוהב את המשרים שהוא הרחקה מן השקר ומעמיד את חבירו על האמת ומכ"ש שהוא יעמוד על האמת וכולם הם מדות טובות וישרות, אבל לעוות בדברי תורה כדי לחדד בפלפול ובחדוד שאינו דומה ואין לו שום פנים אל פלפול האמת הנהיה דבר כזה וקורא אני עליהם וגם אני נתתי לפניהם וגו'. דרך חיים למהר"ל מפראג פרק ששי

The cause of this terrible ruination is the falsehood that gives birth to perversion and destruction. This is because they begin their *pilpul* with an absurd halachic premise which they themselves know to be false and proceed to reveal facets of the Torah which are untrue. They say that it is only an exercise in sharpening the mind. G-d forbid such a thing in Israel to sharpen the mind with lies and to waste time with falsehoods. The Torah is a Torah of truth. . . . **Maharal - Derech HaChaim Chapter 6**

D.

(1) ואם לי אתה ובקולי תשמע אל יבלה בנך זמנו בחילוקים ובחריפות של הבל אשר בעו"ה נתפשט מה שלא מצינוהו כלל בדברי הקדמונים לא בגמ' ולא בתוספות עם שהיו עוקרי הרים (וכבר קראו תגר עליהם גדולי המחברים מהם בשל"ה ובנו בעל ווי העמודים הובא בס' דרך החכמה. גם בס' עמודי שש די"ב ונשמט אדם ד"מ תורת האשם רע"ג ורע"ד אורח לחיים הוא מוהר"רא בעל ע"ש הנזכר ע' מאמר כ"ח כ"ט ע"ע ס' אורח צדיקים שער כ"ז וספר מ"מ דכ"ב ע"ב ועל כלם דרוש זקיני הגאון כמוהרר"ל פ' שדרש בפוזנא שנת שנ"ג ולא ראיתי וקריתי אדם מספר בשבחן רק מהר"ר יצחק חיות בהקדמת ספריו פני יצחק ופחד יצחק והקורא חילוק בלוק שכתב בהקדמת זהו ספר פ"י יעיד ויראה איך נשתבש רחמנא

ליצלן ובמקום אחר תמהתי על מ"ש בס' זיקוקין דנורא בשבח הפלפול בהכאת ידיים זו לזו) [ע' ריש תשובה קנ"ב] וראוי לקרות הוי אוי ואבוי על מבחר הזמן שמבלין בזה לפעמים עד רובו של יום שהיינו יכולין ללמוד וללמד כמה דפיין מש"ס ומפוסקים רק הרגל בנך לדקדק בגפ"ת הדק היטב הדק בחסר יתור וחליף במקומו וממקום אחר וזהו חריפות של אמת שהורגלו והרגילו בו הקדמונים בעלי ש"ס ובעלי פי' הש"ס אם לא תדעי לך בעקבי הצאן צא ורעה את גדותיך על משכנות הרועים. ומפני שכבר דברו בזה גדולי האחרונים וגם אנכי עפר ואפר הדל באלפי כתבתי מזה בקצת מקומות לא אאריך בזה רק לדעתי יכנסו דברי באזניך ואם תקשיב בקולי עם התפלה לנותן התורה וחכמה אז גם אתה גם בנך תצליחו בדרכיהם ותשכילו כנפשיכם ונפש ד"ש הטרוד. יאיר חיים בכרך. שו"ת חוות יאיר סימן קכד

. . . Accustom your son to carefully read the *Gephes* (Gemora, Pairush Rashi, Tosefos) with extreme precision i.e. what is missing from the text and what is [seemingly] extra, internal contradictions and contradictions from other sources. This is the way to true acuity; a way that was used by scholars of old such as the authors of the Talmud and its commentaries. . . . **R. Chaim Yair Bachrach in Chavos Yair 124**

(2) אבל דעו לכם בני יצ"ו כי צריך דעת ותבונה לשונה הלכות בכל יום, שיעמוד בשכלו על עומק הדברים, להבין כל דבר ודבר על יסודו ולפלפל בחכמה, כי אין ערוך לפלפול, ופלפול יהיה של אמת, וכל אחד יודה לדברי חברו אם האמת אתו, ואז שמעתתא מתרווחא בס"ד. ס' של"ה תורה שבעל פה י"ט כללי העיון י"ב

. . . There is no limit to the value of *pilpul*, as long as it is a *pilpul* of truth and all involved acknowledge the truth of their colleague's position. Then, with G-d's help the knowledge of the subject will only expand. **Sheloh HaKodesh - Torah SheBaal Peh 19:12**

(3) חבל על דאבדין מה שהוצאתי רוב ימי בחילוקים גדולים ונפלאים, חטאתי עויתי פשעתי. על כן באתי להזהיר הדורות הבאים, ובזה יתהפכו זדונותי לזכיות. ס' של"ה מ' שבועות נר מצוה פ' י"ד

Woe for that which is lost; for I wasted most of my life producing amazing *chilukim* of great length. I have sinned, perverted and rebelled! That is why I have come to warn future generations. With this will my sins be turned into merits. **Sheloh HaKodesh Mesechta Shavuot - Ner Mitzvah 14**

E.

אחת היא אשר חכמי המוסר הרחיקוה מלבוא בקהל ישראל היא הפלפול, ולדעתי נהפוך הדבר. הפלפול הוא יסוד גדול וחזק לבקשת האמת וכמעט בלעדה לא תקום לב' עלית הא' השכל העמוק והישר . . . אשר כמעט בלתי אפשר . . . [אלא] ע"י התבוננות בפלפול התורה . . . והב' . . . להשתמש בפלפולים למען תהיה שכלי חפשי . . . ס' אור ישראל להרה"ג ר' ישראל מסלנט פ' כ"ט

The scholars of Torah ethics were united in their utter condemnation of *pilpul*. According to my opinion, however, *pilpul* creates a great and powerful foundation in the search for truth. Without it, two results are almost impossible to achieve: 1) A deep and logical mind . . . which is almost impossible to achieve . . . without contemplation through the process of *pilpul HaTorah* and 2) . . . to use *pilpulim* so that the mind will be free [of the confines of preconceived notions]. **Rabbi Yisrael Salanter - Ohr Yisrael**

F.

ופה מצאתי מקום להרחיב הדיבור מה שאלצוני. הנה השל"ה וכל גדולי ישראל, צווחים כי כרוכיא על החילוקים הנהוגים כבעלי ישיבה ואומרים שהם מבלי העולם, והנה דבר זה נתפשט מאוד בכל תפוצות ישראל וחלילה לנו לחשוב כן על צדיקים וטובים קדמונינו שהנחילנו לנו ירחי שוא ומשאות מדוחים ח"ו, ואיך לא סקלום אנשי דורם כשהתחילו לקלקל בחילוקים – לכן אומר אני כי החילוקים דרכם בקודש וממעין קודש יצאו אלא שנתקלקל באורך הזמן. וטרם כל נחקר על שם זה חילוק מה שמו מה תאמר? אבל הוי יודע כי עיקר שימוש התלמידים אצל רבם הוא לדמות מילתא למילתא, וזה לשון הרא"ש הובא ב"י בד"ה בי"ד סי' רמ"ב וז"ל: וי"ל עכשיו נמי אין כל מעשה בוא בגמרא אלא שמדמה מילתא למילתא, ואיכא למיחש שמדמה מה שאינו דומה עכ"ל הב"י שם. ועל זה נהגו במדינות האלו אם אדם מחדש דבר אומרים לו: גלייך או אונגלייך. פי' דומה או אינו דומה, שהדמיון עולה יפה או אינו עולה יפה. ולהיות הסברות עמוקות ודקות כחוט השערה לחלק בין זה לזה, ויתורצו כמה קושיות על ידי שיודע לחלק בין זה לזה לכן מה שיהיה בעיני התלמידים דומים זה לזה יבוא רבם וחקרו שאין זה דומה ומראה להתלמידים הסדק בין זה לזה, וזה הוא החילוק שהיה הרב מראה להתלמידים החילוק וההפרש שבין סברא לסברא מה שהי' נראה להם במושכל הראשון דומים זה לזה – ומזה למדו דרך האמת להוראה. אך בעו"ה נתקלקלו הדורות ואדרבא החליפו הנ"ל בפלפולים חריפים ומשוננים ואינם משגיחים אי דומה או אינו דומה, רק שיהיה חריף וחדוד או לשיטתו אעפ"י שאם נעיין היטב אין זה שיטתו והחילוק רב ביניהם עד שבעלי החריפים האלו הם המורים בחריפותם והי' לך לשון הריב"ש ז"ל (ס' רע"א) וז"ל אבל אין צריך שידע: כל הויות התוספות, וגליוניהם, ולמירמי דיקלי, ולמזקף להו. וכמה חכמים ראינו בעינינו, מפולפלים וחריפים בהויות: דמעילי פילא בקופא דמחטא, ועל כל קוץ וקוץ אומרים תלי תלים קושיות, ותרוצין. ולפום חורפא, לא סלקא להו שמעתא אליבא דהלכתא. ואומרים על אסור: מותר; ועל מותר: אסור עכ"ל הריב"ש ז"ל. הוי יודע כי כל האמור הבנתי מתוך קצורי דברים ורמיזותן של רבותי, אלא שהם שמו מחסום לפיהם ולא גלו הדבר אלא ברמז לצנועי תלמידיהם, ואני עני וכואב מקום הניחוני להתגדר בו וד' הטוב יתכפר בעד. פתיחת בעל החת"ם סופר לשו"ת יו"ד מבנו הרה"ג ר' שמעון סופר

. . . Behold, the Shilo [HaKodesh] and all of the greats of Israel loudly protested the *chilukim* that were then in vogue in the yeshivas and claimed that they were destroying the world. It is noteworthy, however, that this [method of exposition] was widely spread throughout the entire Diaspora. G-d forbid that we should think that the righteous and goodly scholars of old [who were the foremost creators and exponents of the *chilukim*] would bequeath future generations a life devoted to inconsequence and futility! Why didn't the other scholars of their generation immediately terminate this practice? I have therefore reached the conclusion that the *chilukim* were originally created on the highest and holiest level. Only through the passage of time did it become perverted. **R. Shimon Sofer**